

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

**«ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ
НА УНІВЕРСАЛЬНОМУ
ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ»**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

21 листопада 2025 р.

**Дніпро
2025**

УДК 341.1/8

Організатори конференції: Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

Склад редакційної групи:

Перепьолкін С. М., Легка О. В.,
Лабенська Л. Л., Стрижак І. В.,
Філяніна Л. А.

Захист прав людини на універсальному та регіональному рівнях:
матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро,
21 листопада 2025 р.); укладач: канд. юрид. наук, доц. Л. А. Філяніна Дніпро:
Університет митної справи та фінансів; 2025. 270 с.

ISBN 978-966-328-256-5

Друкується в авторській редакції

Збірник містить напрацювання учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, у якій взяли участь науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти України, здобувачі вищої освіти, а також інші фахівці та практики. Тематика представлених доповідей охоплює широкий спектр актуальних проблем у сфері захисту прав людини: забезпечення прав і свобод у мирний час та в умовах збройних конфліктів, гарантування прав уразливих категорій населення, особливості тлумачення та реалізації поняття «міжнародні стандарти прав людини», а також інші ключові аспекти сучасної правозахисної проблематики.

Матеріали збірника становлять цінну базу для науково-педагогічних працівників під час підготовки занять із теорії держави і права, конституційного права, міжнародного публічного права, міжнародного захисту прав людини, права Європейського Союзу та суміжних дисциплін. Вони також можуть бути використані при розробці навчальних посібників, підручників та методичних матеріалів. Для здобувачів вищої освіти збірник стане корисним джерелом при опрацюванні відповідних тем навчальних курсів.

Оргкомітет не несе відповідальності за зміст та автентичність тез, опублікованих у збірнику. Всі матеріали подано в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції.

© УМСФ, 2025

© Колектив авторів, 2025

Логовський Ігор Миколайович,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичної філософії
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця, к. і. н., доцент

**НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІН У ЗАКОНОДАВСТВІ
ЩОДО ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ
ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ**

Наявність в політичній площині України різних політичних партій є загальновизнаною ознакою її демократичного шляху розвитку. Згідно з Конституцією України: «Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування» (1, стаття 71). Разом з тим, згідно з Виборчим кодексом, виключне право висування кандидатів у народні депутати будь-якого рівня мають лише політичні партії (2, стаття 154). Тому захист сталої демократії в Україні передбачає, на наш погляд, постійний громадський моніторинг законодавства щодо політичних партій з метою виявлення та усунення недоліків, що виникають в процесі його розробки та прийняття. Наприклад, на нашу думку, є колізія між частиною 1 статті 154 Виборчого кодексу: «Право висування кандидатів у депутати реалізується виборцями через партії у порядку, передбаченому цим Кодексом» та частиною 5 цієї ж статті: «Партія може висунути кандидатом у депутати особу, яка є членом цієї партії, або безпартійну особу, яка відповідно до статті 134 цього Кодексу має право бути обраною депутатом» (2, стаття 154, ч. 1, ч. 5). Якщо партія висуває на вибори кандидата, що не є членом партії, то яку вона несе стосовно нього політичну, або якусь іншу відповідальність? Ця норма відкриває перед керівництвом партій можливість для зловживань. З іншого боку, безпартійна особа не може бути самовисуванцем без партійних посередників, які, за фактом, мають монополію на висування кандидатів у народні депутати. На наш погляд, ця колізія носить антидемократичний характер: в одному випадку – обмежуючи рівний доступ громадян до виборчого процесу, в іншому – не встановлюючи ніякої відповідальності партії за кандидата в депутати, що не пов'язаний з нею інституційно чи ідеологічно. У підсумку – колізія статті 154 Виборчого кодексу України потребує якнайшвидшого законодавчого врегулювання. Ми вважаємо, що справжня демократія передбачає участь у виборчому процесі позапартійних незалежних кандидатів-самовисуванців.

Ми вважаємо, що для захисту процедурної демократії необхідним є врегулювання ще однієї складової українського партійного законодавства. Так, стаття 10 чинного Закону України «Про політичні партії в Україні» встановлює, що після утворення партії на установчому з'їзді, конференції, зборах, це рішення «має бути підтримано підписами не менше 10 тисяч громадян України, які відповідно до Конституції України мають право голосу на виборах,

зібраними не менш як у двох третинах районів не менш як двох третин областей України, міст Києва і Севастополя та не менш як у двох третинах районів Автономної Республіки Крим» (3, стаття 10 (в редакції Закону № 835-VIII від 26.11.2015)). Стосовно цих 10 тисяч громадян більше ніяких обмежень чи вимог в законах не існує. А на 01.01.2024 року в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Міністерства юстиції України було зареєстровано 377(!) політичних партій (4). Згідно з чинним законом, створення всіх 377 партій формально може бути підтримано одними і тими ж десятьма тисячами українських громадян. Враховуючи традиції підкупу виборців, різного роду «професійних» мітингувальників та протестувальників, а також неконтрольований обіг персональних баз даних в нашій державі – така постановка питання не здається нам безглуздою чи недоречною. Ми вважаємо, що захист демократії вимагає дотримання чітких та однозначних виборчих процедур, аби максимально унеможливити політичні маніпуляції. Тому наша пропозиція полягає в тому, щоб законодавчо (з відповідними змінами до Закону України «Про політичні партії в Україні») заборонити громадянам України, які підписами підтримали певну політичну партію, після її створення, протягом трьох років підтримувати підписами створення будь-якої іншої партії. Відповідні позначки ми пропонуємо фіксувати у Державному реєстрі виборців. Оскільки розпорядником Державного реєстру виборців є Центральна виборча комісія, то контроль повинна здійснювати Служба розпорядника Державного реєстру виборців (Відповідно до частини 4 статті 33 Закону України «Про Центральну виборчу комісію») (5, стаття 33, ч. 4).

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
3. Закон України «Про політичні партії в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
4. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/mayzhe-150-politychnyh-partiy-ne-podaly-zvity-za-i-kvartal-2025-roku/>
5. Міністерство юстиції України. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search>
6. Закон України «Про Центральну виборчу комісію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>
7. Державний реєстр виборців. URL: https://www.drj.gov.ua/portal/cm?option=ext_organ_ved&prejim=1&pmm_id=119